

DE RELATIE TUSSEN ORPHÉE EN KERKELIJK ZANGKOOR ST. CAECILIA

Thomas Bours

In 1914 werd door Max Curfs in Houthem een knapenkoor opgericht en in 1918 het kerkelijk zangkoor St. Caecilia.

Meer dan eens werd wel eens verteld dat het kerkkoor ontstaan is uit Orphée. Uit het archief van Orphée wordt dit niet echt duidelijk en er kan ook niet worden gezegd dat de oprichting van het kerkkoor als afsplitsing van Orphée een plotse aderlating in het ledenaantal heeft veroorzaakt.

De relatie met het kerkelijk zangkoor is in die tijd niet goed te noemen. Wellicht dat trots en vissen in elkaars vijver vanuit beide kanten de voornaamste redenen waren. Dit is overigens geen onbekend fenomeen. Denk aan de toenmalige verhoudingen tussen het 'blauw' en het 'roej' muziekgezelschappen in Eijsden en tussen Walram en de Kurkapel in Valkenburg.

De oorsprong van de bekoelde relatie tussen Orphée en het kerkkoor is wellicht ontstaan op 12 januari 1910. Op deze datum werd er namelijk bij Orphée een lid geroyeerd vanwege drie redenen:

1. Het weigeren van een verzoek om de pianobegeleiding van Orphée te verzorgen, maar wel elders een verzoek aan te nemen.
2. Het eerder weglopen bij een uitvoering.
3. Het fluiten bij een uitvoering, toen de directeur het teken had gegeven om te zingen.

Met algemene stemmen werd hij ontslagen als lid omdat hij vanwege het "*Grootelijks aanstoot*" had bewezen geen waardig Orphéelid te zijn. En juist dit lid wordt genoemd als een van de pioniers van het kerkelijk zangkoor.

Op 30 oktober van datzelfde jaar, vond de installatie van pastoor van Boven plaats, waar Orphée zou zingen onder leiding van de heer Sleijpen.

Citaat uit het register van Orphée:

"In de laatste jaren bij plechtige gelegenheden trad Orphée als Kerkelijk Zangkoor op.

Noch vanwege kerk, noch door de vereniging was daaromtrent een verzoek gedaan; de laatste meende dat haar optreden als

vanzelfsprekend en gewettigd was. Evenwel door werd den zangers belet hun stukken uit te voeren.”

De betreffende naam is uit het boek verwijderd.

In een bezoek van Orphée aan pastoor van Boven werd duidelijk dat het koor moeite had met het feit dat het onmogelijk was de uitvoering luister bij te zetten. De pastoor gaf aanvankelijk aan niets te willen veranderen in de betrekkingen tussen de vereniging en de kerk. Enkele jaren later was het kerkelijk zangkoor echter een feit.

Als er op 8 mei 1918 werd gevraagd of het kerkelijk zangkoor bij de processie mag zingen bij twee heiligenhuisjes werd dit door Orphée geweigerd.

“Dit besluit heeft groote ergernis gewekt bij de heer pastoor en organist” zo staat met potlood in het register geschreven.

De voorzitter van Orphée is naar de pastorie gegaan om hierover te spreken met meneer pastoor. Er werd Orphée hier een voorstel gedaan dat niet nader werd beschreven en door de voorzitter van Orphée werd een verslag voorgelezen met betrekking tot de situatie die zich heeft afgespeeld bij de installatie van de pastoor.

Het nieuwe koor in Houthem lijkt iets met de motivatie van de Orphénisten gedaan te hebben.

Begin 1919 werden de leden opgeroepen door de voorzitter om de repetities trouw te bezoeken. Even later trad het volledige bestuur af om vervolgens weer in zijn geheel te worden herkozen, met aanvulling van twee nieuwe bestuursleden. Ook concerten werden uitgesteld, geannuleerd of er werd deelgenomen met een gering aantal zangers, waarmee Orphée op 2 juli 1919 overigens wel een 4e prijs behaalde op een festival in Berg en Terblijt.

Er vond een extra lange zomerstop plaats, enerzijds door de slechte opkomst en anderzijds door de verbouwing van het repetitielokaal Van de Weijer.

Begin 1920 wil men nieuw leven in de vereniging brengen, bijvoorbeeld door zoveel mogelijk jonge zangers op te leiden. In dit verband werd voorgesteld en gestemd om een concert te houden met Vastenavond, waarschijnlijk omdat dit voor de jonge zangers in deze tijd een aantrekkelijke gelegenheid zou zijn. Ondanks de gemaakte afspraken lieten sommige leden het hier afweten. Toch, langzaam maar zeker, klom

Orphée vanaf dan weer uit het dal omhoog en liet het koor weer in volle glorie van zich horen.

In 1924 ontstond er opnieuw ergernis omdat Orphée een nieuwe mis in studie had genomen: *“Missa Sanctae Mathildis”* van de Limburgse componist Hub. Cuijpers. Vlak erna vernam het koor uit de Limburger Koerier dat ook St. Caecilia deze waarschijnlijk populaire mis in studie had genomen. Vervolgens vond Orphée het nodig om toen ook weer in de krant kenbaar te maken dat zij deze mis (eerder) had aangeschaft. Daarop verscheen wéér een reactie waarin werd bericht dat de mededeling rond Orphée niet afkomstig was van de gewoonlijke correspondent uit Houthem. En daarop verscheen nóg een krantenartikel van ‘een liefhebber van kerkmuziek’ waarin werd beschreven dat de *“kerkmuziek nogal te wensen overliet”* vóór de oprichting van het kerkelijk zangkoor.

De spanningen tussen beide koren bleven er nog wel een tijdje. Na de Tweede Wereldoorlog laaide de strijd weer op omdat het voor het kerkkoor een “gruwel” was dat Orphée drie keer per jaar een meerstemmige mis zong in de parochiekerk. De zaak in der minne schikken bleek niet mogelijk. De Gregoriusvereniging moest eraan te pas komen en heeft Orphée verzocht zich tevreden te stellen met het opluisteren van één mis per jaar en de processie.

Uit getuigenissen bleek dat men niet zomaar heeft kunnen kiezen voor een lidmaatschap van Orphée, omdat men erop neer keek. Er zou zijn gefloten tijdens uitvoeringen en er werd door aanhangers van het Kerkelijk Zangkoor hardop gezegd dat Orphée niet behoorde in een kerk te zingen omdat *“Orpheus een Heiden was”*.

Tevens is er bij een mis van Orphée eens een lid van het kerkkoor met pen en papier getraceerd die cijfermatig noteerde hoeveel noten er gemist werden.

Als Orphée jaren later goedbedoeld het Kerkelijk Zangkoor uitnodigde voor een gezellige avond werd door de secretaris van Orphée genotuleerd: *“De soep was goed! Het bier was best! Alleen de verbinding der zangers niet al te best! Aan de “Orphée-familie” heeft het niet gelegen, want die stemming valt nooit tegen”*.

Tegenwoordig kan men niet meer spreken over rivaliteit, waar was het ook immers voor nodig? In de jaren ‘70 van de 20e eeuw stonden beide koren zelfs onder leiding van dezelfde dirigent en hadden ze een aantal gemeenschappelijke leden. Sinds de jaren ‘80 wordt er nauw samen-

gewerkt bij het jaarlijkse Kerstconcert, waar na verloop van tijd ook gezamenlijk stukken werden uitgevoerd.

Orphée en St. Caecilia zingen samen, 1990 (archief Heemkundevereniging Houthem -Sint Gerlach)

Sint Martinuskoor

In de jaren van de moeilijke verhoudingen tussen de twee Houthemse koren werd in 1926 E. Ribbergh benoemd tot pastoor in Houthem. Het bleek dat pastoor Ribbergh zich wilde inzetten om een en ander in de verhoudingen te lijmen. Het leek erop dat deze pastoor ook bij Orphée op veel sympathie kon rekenen.

In 1930 werden de besturen van Orphée en het kerkelijk zangkoor door pastoor Ribbergh bij elkaar geroepen voor een vergadering.

Er werd voorgesteld om de leden van Orphée samen te laten zingen met de leden van het kerkkoor onder de naam "St. Martinuskoor" onder leiding van een nieuwe directeur en met Max Curfs als organist en er werd verzocht dit aan de leden kenbaar te maken. Op één lid na gingen alle leden van Orphée akkoord met dit voorstel, hetgeen aan de pastoor werd medegedeeld.

Even later ontving Orphée een brief van pastoor Ribbergh:

“Houthem-St. Gerlach 14-10-1930:

Aan het bestuur van de zangvereniging Orphée

Mijne heeren, tot mijn leedwezen moet ik u meedeelen, dat mijn pogingen om eenheid in den kerkzang te brengen, faalden.

De dingen zullen dus voorlopig hun beloop hebben zoals voorheen. Ik zeg u minzaam dank voor de betoonde bereidwilligheid.

Met de meeste hoogachting

E. Ribbergh pastoor”

Het had dus mogelijk niet veel gescheeld of Orphée en Caecilia hadden vanaf 1930 niet meer bestaan, maar dan had men nu mogelijk een 90-jaar oud St. Martinuskoor.

In 1940 overlijdt pastoor Ribbergh. Aan het graf werd door Orphée *“Beati Mortui”* van Mendelssohn gezongen. *“Op dat moment snikten velen”* meldde de Limburger Koerier.

Bronnen

Maas, W.G., Sleyden, J., Cobben, J., Delissen, T., Sleijden, A., Geuskens, J. (1865-1942). *Zangvereniging Orphée te Houthem: Register van de Besluiten door de vereniging en door het Bestuur genomen.*

Odekerken, J. (2004). *125 jaar blaasmuziek in Houthem-St. Gerlach 1879-2004.* Houthem-St. Gerlach: Brassband. St. Gerlach.

Philippens, H.J.J. (1992). *Echo's uit Houthems verleden.* Eygelshoven.

Bielders, J. (2009). Herinneringen aan mijn Houthemse jeugd (11): Marktwerking in Houthem. Gepubliceerd in 't Sjtjelgelke jaargang 16 nr. 1 van de Heemkundevereniging Houthem-St. Gerlach.

Kroniek: 75 jaar Kerkelijk Zangkoor St. Caecilia 1993 uit het legaat van Jan Notten, geraadpleegd bij Historisch Archief Valkenburg.

Diverse krantenartikelen afkomstig van Delpher en de Heemkundevereniging Houthem-St. Gerlach.

Orphée, 1976 (archief Heemkundevereniging Houthem -Sint Gerlach)

Nawoord

Dit artikel is afkomstig uit een boekje over de geschiedenis van de Hout-hemse Zangvereniging Orphée dat verschijnt ter gelegenheid van haar 160-jarig bestaan in 2024.

Ieder die daar verder in geïnteresseerd is, kan zich altijd met Zang-vereniging Orphée in verbinding stellen via zvorphee@gmail.com.

St. Caecilia, 1968 (archief Heemkundevereniging Houthem -Sint Gerlach)